

ЦИТ: ua317-001 DOI: 10.21893/2415-7538.2017-07-3-001

УДК: 332.1

**ІНСТИТУЦІЙНА БАЗА УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ І
СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ГРОМАДИ
THE INSTITUTIONAL FRAMEWORK FOR MANAGING THE
COMMUNITY'S ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT**

Аспірант, Савчук Д.М. / Postgraduate, Savchuk D.M.

*Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль вул. Львівська
11, 46020**Ternopil National Economic University, Ternopil vul. Lvivska 11, 46020*

Анотація. Стаття присвячена аналізу процесів економічного і соціального розвитку територіальних громад. Проаналізовано шляхи фінансової підтримки соціального розвитку територіальних утворень, запропоновано пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення функціонування місцевого самоврядування за рахунок підвищення рівня соціального розвитку територіальних громад. Охарактеризовано інституції, які здійснюють управління соціально – економічним розвитком громади. Визначено органи місцевого самоврядування, релігійні громади, політичні партії, громадські організації, приватних підприємці як основними інституціями соціально – економічного розвитку громади.

Ключові слова: територія, розвиток, децентралізація, територіальна громада, соціальний розвиток, ресурсне забезпечення, організаційне забезпечення, законодавство, фінансування, адміністративно- територіальна реформа.

Вступ. В період розбудови соціальної ринкової економіки в Україні відбулись значні зрушення в напрямку децентралізації влади та розширення прав органів місцевого самоврядування як виразників інтересів територіальної громади. Більшість питань регіонального та місцевого економічного розвитку перебувають у компетенції місцевої влади та вирішуються на місцях, що відповідає принципам Європейської Хартії місцевого самоврядування. Досить необхідним є розмежування інституційної бази управління економічним і соціальним розвитком громади.

Основний текст. Управління соціально-економічним розвитком громади здійснюють органи місцевого самоврядування, релігійні громади, політичні партії, громадські організації, приватні підприємці та ін... Всі ці інституції в якійсь мірі співпрацюють одна із одною. Щодо релігійних громад, то можна зазначити, що нарівні з центральними органами виконавчої влади та вищими органами державного управління України місцеві органи влади (місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування) відіграють значну роль у регулюванні державно – конфесійних відносин, зокрема в реалізації державної політики у сфері зазначених відносин на місцевому рівні. Реалізація адміністративної реформи, так само як і подальша гармонізація державно – конфесійних відносин в Україні, об'єктивно потребують як аналізу повноважень та практики діяльності вказаних органів у зазначеній сфері, так і

вироблення пропозицій, спрямованих на вдосконалення їх відповідної роботи [4]. Попри те що законодавство України наділяє органи місцевої влади значними повноваженнями у сфері державно-конфесійних відносин, їх діяльність у вказаній сфері, на відміну від діяльності вищих органів влади України та державного органу у справах релігій, не набула достатнього наукового висвітлення.

Ефективність функціонування системи місцевого самоврядування значною мірою визначається правовими нормами, що регламентують як процедури вирішення суперечностей між інтересами держави та інтересами територіальних громад, так і механізми самоорганізації місцевих інтересів для реалізації пріоритетів місцевого соціально-економічного розвитку. Однак чинна система законодавчої регламентації взаємодії громади, депутатів, політичних партій, виконавчих комітетів рад виявилася нездатною забезпечити належний баланс інтересів місцевої спільноти з іншими активними учасниками виборчого процесу. З огляду на це актуальним є дослідження механізму взаємодії політичних партій і представницьких органів місцевого самоврядування [3].

Справжню роль партій у політичній системі і процесі політичного управління громадою можна визначити через виконувані ними функції. Вихідною функцією політичної партії в системі політичного управління містом є функція представництва інтересів тих чи інших місцевих соціальних груп – акумулювання і погодження специфічних інтересів, представлених у територіальній громаді з метою підтримки стабільності місцевої політичної системи. Важливим завданням є також практична реалізація зазначених інтересів, головним чином, шляхом використання створених і контрольованих партіями органів міського самоврядування. Серед функцій, що характеризують зв'язок політичних партій із соціальними спільнотами, слід зазначити функцію соціальної інтеграції, під якою розуміють залучення громадян у політичну систему через узгодження і взаємне інтегрування їх інтересів. Завданнями інтеграції є підтримка системи, створення умов для виживання самої політичної партії і тієї політичної системи, в якій вона діє. Поряд з функціями представництва і соціальної інтеграції також виділяється і функція політичної соціалізації – формування політичних настроїв своїх членів і прихильників. Фактором політичної соціалізації особистості є ідеологічна функція партій. Ідеологічна функція сучасної партії в контексті становлення і розвитку місцевого самоврядування виявляється в тому, що партії стають ініціаторами розробки і безпосередніми творцями тих чи інших теорій самоврядування.

Важливим напрямом розвитку і реформування місцевого самоврядування постає налагодження партнерських відносин з такими важливими суб'єктами громадянського суспільства як громадські організації. Йдеться як про окремі громадські організації, що співпрацюють з органами місцевого самоврядування, так і власні асоціації органів місцевого самоврядування. Подальший розвиток співпраці між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями зумовлений широким спектром повноважень органів місцевого самоврядування, особливо у соціальній сфері. Проте тут вони мають обмежене фінансове забезпечення та недостатню кількість

кваліфікованих працівників відповідних місцевих служб. За нових умов господарювання місцеве самоврядування потребує підтримки передусім з боку суб'єктів й інституцій громадянського суспільства. Для громадських організацій співпраця з органами місцевого самоврядування є необхідною для реалізації своїх проєктів, одержання підтримки на рівні влади. Місцеве самоврядування тісно пов'язане з населенням та різноманітними громадськими структурами, що представляють інтереси різних соціальних груп – молодіжними громадськими організаціями, асоціаціями органів місцевого самоврядування, благодійними фондами. Громадські інституції відіграють важливу роль у розвитку місцевого самоврядування. Незважаючи на автономність у відношеннях між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями, за останніми зберігається функція громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування.

Громадські організації є серйозним партнером у визначенні стратегій локального розвитку, зокрема розвитку міст, районів тощо. Залучення громадських організацій є надзвичайно важливим як на етапі перспективного планування, так і в процесі реалізації розроблених програм. Лише врахування інтересів різних частин громади та забезпечення механізмів участі громадян у їх обговоренні, виконанні та моніторингу за перебігом подій закладають фундамент їх успішної реалізації.

В Україні вже сьогодні напрацьовано конкретний досвід співпраці органів місцевого самоврядування та громадського сектору стосовно практичного втілення та виконання конкретних програм. Це стосується, в першу чергу, екологічних програм та проєктів у галузі охорони здоров'я. Співробітництво органів місцевого самоврядування та громадських організацій може набувати різних форм і здійснюватися у різний спосіб, залежно від контексту, в якому відбувається співпраця і відповідних особливостей органів місцевого самоврядування та громадського сектору країни. Серед них виділимо: створення спільних груп для розробки перспективного плану розвитку території, до яких входять депутати місцевого рівня й представники інституцій третього сектору; організацію при місцевих радах постійно діючих аналітичних центрів, які здійснюють оцінку та надають рекомендації з проблем та напрямів роботи; проведення відповідних соціологічних, експертних та маркетингових досліджень по з'ясуванню нагальних проблем в економічній та соціальній сферах; організацію спільних публічних заходів та досліджень громадської думки з питань формування бюджету задля забезпечення відкритого контролю громадою за процедурою його поповнення та статтями витрат; започаткування в засобах масової інформації відкритих дискусій за участю міської, районної влади та громадських організацій [1].

Органи місцевого самоврядування, згідно законодавства України не мають права втручатися у господарську діяльність підприємств і підприємців, але інтереси територіальної громади і суб'єктів господарювання, які розміщені на території цієї громади, мають багато спільного. Бізнес дає роботу членам громади, створює і утримує робочі місця, поповнює бюджет. Тому життєдіяльність міста безпосередньо залежить від ефективності роботи малого і

середнього бізнесу, стану розвитку підприємництва. В свою чергу органи місцевого самоврядування можуть впливати на розвиток підприємництва шляхом створення сприятливого бізнес-клімату. Тому співпраця влади і бізнесу в сучасних умовах має велике практичне значення. Взаємовідносини влади і бізнесу ґрунтуються на партнерських засадах. Ідеологія партнерства є основною моделлю співпраці влади і бізнесу, органу місцевого самоврядування, головними принципами її утворення і функціонування виступають: це рівнозначність інтересів міської громади і підприємств та підприємців; спільне розв'язання проблем шляхом консультацій та домовленостей; використання ресурсів влади і бізнесу на взаємну користь, широке залучення на добровільній основі представників бізнесу до місцевого самоврядування [5].

Зважаючи на значну економічну роль малого підприємництва у наповненні бюджету, стабілізації економіки міста й вирішенні проблеми зайнятості населення, завдання системного підходу до розвитку міста та підтримки бізнесу з боку органів місцевого самоврядування є пріоритетним для вирішення [2].

Висновок. Отже, якщо децентралізацію розглядати як процес передачі значної частини відповідальності, функцій і повноважень від центральних органів державної влади до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, то результатом цього має стати розмежування повноважень, функцій і відповідальності щодо надання державних і громадських послуг між центральними та місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування. Управління соціально-економічним розвитком громади здійснюють органи місцевого самоврядування, релігійні громади, політичні партії, громадські організації, приватні підприємці та ін.. Всі ці інституції в якійсь мірі співпрацюють одна із одною. Отже, функціонування та розвиток громад в умовах адміністративно - територіальної реформи є важливим сталого соціально-економічного розвитку регіонів. Результатом децентралізації стало зростання місцевих бюджетів та підвищення якості послуг на місцях.

Література:

1. Доля І., Пожидаєв. Є., Роль громадських організацій у формуванні та розвитку оновленої системи місцевого самоврядування/ Проблеми ефективності державного управління... , - УКРАЇНА: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки – 2006, С.99-100
2. Жаліло Я. Розвиток малого і середнього бізнесу як складова стратегії економічного зростання в Україні/ Я. Жаліло // Стратегічна панорама. – 2002. - №2. – С.107
3. Кокіц О., Козаренко І. «Особливості взаємодії політичних партій і представницьких органів місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі», - Секретаріат Президента України/ 2014,Київ,- С.2-3
4. Решетніков Ю.Є. Роль місцевих органів влади в регулюванні державно – конфесійних відносин в Україні,- Державне управління та місцеве самоврядування , Київ, 2014,С.179
5. Слепцов В. «Співпраця влади і бізнесу – запорука успішного розвитку

територіальної громади» , - 25.11.2014/ Електронний ресурс,- Режим доступу: <http://np.pl.ua/freeblog/spivpratsya-vlady-i-biznesu-zaporuka-uspishnoho-rozvytku-terytorialnoji-hromady/>

Abstract. *The article is devoted to the analysis of processes of economic and social development of territorial communities. The ways of financial support of the social development of territorial entities are analyzed, suggestions and recommendations for improving the functioning of local self-government are proposed, due to the increase of the level of social development of territorial communities. The institutions that manage social and economic development of the community are described. The bodies of local self-government, religious communities, political parties, public organizations, private entrepreneurs as the main institutions of social and economic development of the community are identified. Consequently, if decentralization is viewed as a process of transferring a large part of responsibility, functions and powers from central government to local authorities and local authorities, the result should be a division of powers, functions and responsibilities regarding the provision of public and public services between central and local executive authorities and local self-government bodies. Social and economic development of the community is carried out by local self-government bodies, religious communities, political parties, public organizations, private entrepreneurs, etc. All these institutions cooperate to some extent with each other. Consequently, functioning and development of communities in the context of administrative and territorial reform are important for the sustainable socio-economic development of the regions. The result of decentralization was the growth of local budgets and the improvement of local services.*

Key words: *territory, development, decentralization, territorial community, social development, resource support, organizational support, legislation, financing, administrative and territorial reform.*

References:

1. Dolya I., Pozhydayev. YE., Rol' hromads'kykh orhanizatsiy u formuvanni ta rozvytku onovlenoyi systemy mistsevoho samovryaduvannya [The role of public organizations in the formation and development of an updated system of local self-government]/ Problemy efektyvnosti derzhavnoho upravlinnya...[The problems of the efficiency of public administration ..] , - UKRAINA: Ctratehichni priorityety. Analitychni otsinky [Strategic priorities. Analytical scores] – 2006, pp.99-100
2. Zhalilo YA. Rozvytok maloho i seredn'oho biznesu yak skladova stratehiyi ekonomichnoho zrostannya v Ukrayini [Development of small and medium business as a component of the economic growth strategy in Ukraine]/ YA. Zhalilo // Stratehichna panorama. – 2002. - №2. – pp.107
3. Kokits O., Kozarenko I. «Osoblyvosti vzayemodiyi politychnykh partiy i predstavnyts'kykh orhaniv mistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini na suchasnomu etapi» ["Peculiarities of the interaction of political parties and representative bodies of local self-government in Ukraine at the present stage"],- Sekretariat Prezydenta Ukrayiny [The Secretariat of the President of Ukraine]/ 2014, Kyiv, - pp.2-3
4. Reshetnikov YU.YE. Rol' mistsevykh orhaniv vlady v rehulyuvanni derzhavno – konfesiynykh vidnosyn v Ukrayini [The role of local authorities in regulating state and confessional relations in Ukraine],- Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya [Public Administration and Local Self-Government] , Kyiv, 2014, pp.179
5. Slyeptsov V. «Spivpratsya vlady i biznesu – zaporuka uspishnoho rozvytku terytorial'noyi hromady» ["Cooperation of power and business is the key to the successful development of the territorial community"],- 25.11.2014/ Elektronnyy resurs,- Rezhym dostupu: [Electronic resource, - Mode of access:] <http://np.pl.ua/freeblog/spivpratsya-vlady-i-biznesu-zaporuka-uspishnoho-rozvytku-terytorialnoji-hromady/>

Науковий керівник: д.е.н., проф. Монастирський Г.Л.

Стаття відправлена: 02.10.2017 г. © Савчук Д.М.